

Történelmi siker után vagyunk, vagy egy permanens megújulás kéességének kapujában?

Főszerkesztői beköszöntő

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: B20, N01

Kulcsszavak: gazdaságpolitika, új állampénzügyi rendszer, Covid–19, Magyarország

A reneszánsz virágkorának világszerte legismertebb, legnépszerűbb és legsubjektívebb francia költője, François Villon találóan írta egyik balladájában, „s az évek szálltak, mint a percek”, utalva ezzel az élet gyors elmúlására. E megfogalmazás a tartalmas életet élők, vagy legalábbis az életet élvezők s a reményteli, boldog korszakok esetében valóban így érzékelhető, ám ha a Jóisten kegyes hozzánk, a lendület a sikeres folytatáshoz jó ideig nem csökken.

A magyar gazdaságtörténet ugyan nem bővelkedik a sikeres kurzusokban, ám az a kevés, ami van, ami beteljesedett, bizony figyelmet érdemel. Figyelmet érdemel a függetlenségét kiteljesítő, gazdaságát megerősítő dualizmus korszaka, az állam hathatós közrehatásával felépített magyar kapitalizmus, és egy nagyot ugorva, hiszen ezen fél évszázadot követő 20. századot lényegében elvesztettük, az elmúlt tíz év újjászervezett magyar gazdasága, a magyar modell.

Az első világháborút követő területi, gazdasági és lélekszámbeli veszteségek, a második világháború pokla, majd a szovjet megszállás s a vele járó politikai és gazdasági berendezkedés nem feltétlenül a legsikeresebb korszakok voltak Magyarország számára. Mint ahogy a tervgazdasági rendszer felbomlását követő neoliberais piacgazdaság a maga nyers mivoltával, átmenetnélküliségével is inkább rombolt, mint épített. Sőt pontosítsunk, többet rombolt, mint amennyit épített. Egy évszázadot kellett várni ahhoz, hogy a magyar gazdaság újra erőre kapjon, saját erejéből fejlődésnek induljon, társadalma pedig gyarapodjon. Anyagiakban és lélekben egyaránt.

Az ezredfordulón volt ugyan egy rövid, „szívet melengető korszak”, hogy Matolcsy Györgyöt idézzem, a Széchenyi Nemzeti Fejlesztési Terv sikerperiódusára asszociálva, ám a sors akkor, 2002-től nem lett hozzánk kegyes. A hatalomra kerülő liberális kormányok fiskális alkoholizmusa, a társadalom és a hazai gazdaság felé érzéketlen jegybanki politika, majd az „i-re a pont”, a 2007–2008-as világgazdasági válság hazánkra vetülő

árnyai gazdasági pangást, munkanélküliséget, eladósodottságot, külgazdasági és külpolitikai kiszolgáltatottságot hoztak.

2010-től azonban a politikai, majd a gazdasági térben változások vették kezdetüket. Az Alaptörvény közpénzügyi fejezetén és a polgári értékrend szellemiségén felépülő közpénzügyi tárgyú törvények, a költségvetési és adóellenőrzés jogköreinek és módszertanának kiteljesedése, a köztelherviselés intézményének érvényesítése, a családtámogatási rendszer kibővítése, majd 2013-tól a monetáris rendszerváltozás makrogazdasági és társadalmi hatásai megerősítették Magyarországot. Csökkent az adósság, az infláció, nőttek a keresetek, a jövedelmek, ezzel együtt az ország és a társadalom magabiztossága. Sarjadnak azok a tudományos eszmék, amelyek a magyar modell gazdasági és társadalmi logikáját tudományosan is leképezik. A Bokros- és Gyurcsány-éra szellemisége által uralt évtizedek után a megszorítások helyébe a fejlesztések, az általános gyarapodás lépett. A családok, önkormányzatok, hazai vállalkozások megsarcolására alapozó liberális gazdaságpolitika kudarcot vallott, bizalmat veszített, mint ahogy az adóemelések és támogatásmegvonások „szakszerűségét” hirdető tudományos körök sem állnak nyeresre. Nincs persze még minden a rendjén a tudományos életben, annak ellenére sem, hogy Magyar Tudományos Akadémián változások kezdődnek, hiszen a tudományos szektor középmezőnye, főleg a társadalomtudományi egyetemi képzés tartalma bizony tíz év alatt jöttányit sem változott. Ha négy évszázaddal az európai könyvnyomtatás elterjedése után Vörösmarty feltehetette a kérdést, miszerint: „Mente a könyvek által a világ elébb?”, bizony nekünk is jó okunk van a kétkedésre, s jó okunk van a változások továbbvitelére. Mindaddig, amíg egy ország szellemi elitje nem képes a társadalmi, gazdasági formációjához hiteles forrást, szellemi katasztert és tudományos háttérrel „kitermelni”, „létrehozni”, addig bizony problémák vannak, s a társadalmi, gazdasági és a közjogi értelemben vett folytatáshoz a feltételek nem adóttak, hiába a politikai szándék.

Mindeközben, s hogy újra Villon szellemét megidézzem, *A haláltánc-balladáját*, „pestis-csengőkkel jött a dögvész”. 2020. év elején a növekedési pályánk csúcán egy olyan világjárvány s annak gazdasági hatásai vetnek vissza bennünket, amely kénytelen-kelletlen távol tartja a munkaerőt a munkahelyektől, ami által csökken a termelés, a jövedelem, bár a termékekre, szolgáltatásokra sincs olyan mértékű szükség, mint a konjunktúra időszakában. Csökken-e, csökkenhet-e ezáltal a lendületünk, a növekedésre és sikerekre szocializálódott világképünk összességében? – merülhet fel a kérdés a nyájas olvasóban.

A növekedési pályánk zenitjében, kerülendő a gazdaságunk túlfűtöttségéből adódó esetleges problémákat, kerülendő a növekedési ciklusunk kifulladását, egyre erősebben foglalkoztatott bennünket a versenyképesség, a fejlődésképességünk fenntartása. Most, a járvány gazdasági hatásait érzékelve, még jobban előtérbe kerülnek a 21. század új kihívásai, a regionális szemlélet, vagyis a globalizáció világhódító jellegének ellensúlyozása, a digitalizáció, a pénz forradalma, hagyományos szerepének és megjelenési módjainak megváltozása, a környezetet jobban kímélő zöldgazdaság térnyerése, az átalakuló fogyasztói és társadalmi szokások, az életvitel s talán ezekből adódóan a társadalmak előregedése, a családvállalásról való lemondás tömegesedése. Ezek a kihívások,

és ha ugyan el is múltak azok az évek, amikor ezekkel még kevésbé kellett foglalkoznunk, mára e követelményeknek való megfelelés a körmünkre égett. Lépéskényszerbe is kerültünk, hiszen a növekedési csapda kerülése mellett, a járványhelyzet utáni új világrend új kihívásaira is reagálni kell a magyar gazdaság- és társadalompolitikának, hogy mind a társadalom felé, mind a külső versenytársaink vonatkozásában megálljuk a helyünket, versenyképesek, sikeresek maradhassunk.

A válság „kitömött” állapotban, erőnk teljében ért el bennünket. Nem a kormány, illetve a jegybank politikája miatt emelkedik a munkanélküliség, növekszik átmenetileg a költségvetési hiány, hanem külső, előre nem látható okok következtében. Más a helyzet tehát, mint 2008-ban, amikor a koncepciótlanul túlköltekező liberális kormányok állami, vállalati és családi szinteken adósságcsapdába hajszoltak bennünket. A kormány és a jegybank összehangolt intézkedései, de főleg az eddigi jelentős gazdasági potenciál bázisán most van erő a védekezésre, s lesz forrás a konszolidációra is. De valahogy többről lesz már szó, mint ugyanarra a gazdasági pályára visszaállni, amely 2020. év elejéig jellemzett bennünket. Még jobban felértékelődik majd a tudás szerepe, a hatékony gazdálkodásé, miáltal a gazdaságpolitika, a vállalatok működése, benne a munkaerő szemlélete, munkához való hozzáállása más lesz. Felgyorsul a világ. Még jobban, mint valaha. Az ennek való megfelelés pedig a felsőoktatás színvonalának, tartalmának megváltozása nélkül aligha lehetséges.

Ezt az új világrendet, annak főbb ismérveit, már formálódó jegyeit állítottuk a 16. évfolyamunk 1–3. magyar lapszámának fókuszába. Szerzőink a koronavírus-járványt s annak gazdasági, társadalmi hatásait exponálják, a Magyar Nemzeti Bank elnökétől a fiatal kutatókig terjedően. Teljesítjük továbbra is tudományos küldetésünket, vagyis a megváltozó világ tudományos elemzését tárjuk olvasóink elé.

Érdeemes *Polgári Szemlét* olvasni!

Prof. dr. Lentner Csaba egyetemi tanár
a *Polgári Szemle* főszerkesztője